

Yokarda Bir Ay Bar

– Yusuf Akgül · 24 Ağustos 2009

YUSUF AKGÜL

YOKARDA BİR AY BAR!...

(Yukarıda Bir Ay Var)

Türkmen çocukları, ne zaman teşekkül ettiği ve ne zamandan beridir söylenip geldiği bilinmeyen bir sözlü anlatım geleneğini, her Ramazan ayının başlangıcında (Orucu kalkılacağı ilk günün akşamı) ve sonunda (arife akşamı) ev ev dolaşarak, her yıl yeniden gündeme getirirler.

Gruplar halinde bir araya gelen çocuklar, sahura kalkacağını bildikleri Türkmen ailelerin kapılarını çalarak bir "Ya Ramazan" manisi söyleyip bir hediye beklerler. Bu hediye para (manat), şeker, mendil veya herhangi bir yiyecek maddesi olabilir.

Belirli bir ezgiyle söylenen bu çocuk şiirinin Türkmencesi şöyledir: (bir bölümü)

"Oraza geldi hay bilen
Bir melece tay bilen.
Tayın batga batanda
Çıkardık hay hay bilen.

Yokarda bir ay bar
Ucı kızıl yay bar.
Pigamberin saçığında
Bize goylan pay bar.

Gapınızda toy bolsun
Az berenin gıyzi bolsun
Köp berenin oğlu bolsun
Omin..."

(Oraza: Ramazan, Melece: Doru, Batga: Batak, Yokarda: Yukarıda, Ay bar: Ay var, Ucu kızıl: Ucu kızıl, Saçak: Sofra, Goylan: Koyulan, verilen, Beren: Veren, Gıyz: Kız, Köp: Çok, Oğlu: Oğlu, Omin: Amin)

Önceleri sadece Türkmen ailelerin yaşadıkları evlere gelerek bir şiir parçasını söyleyip hediyeler bekleyen Türkmen çocukları, daha sonraları, Bağımsızlıkla birlikte Türkmenistan'da yaşamaya başlayan

"Türk" ailelerin de kapılarını çalmaya başladılar.

Ramazan ayının başladığını ve bittiğini duyuran bu küçük habercilerle, ilk defa 1995 yılında karşılaştım. Sayıları 5-10 kişi idi. Türkmenistan'ın başşehri Aşkabat'ın Hüdayberdi caddesindeki kiralık evimin kapısını hiç beklemediğim bir anda, yukarıdaki Ramazan manisiyle kakan çocuklar gözlerimi yaşartmış, "mihman"ım oluvermişlerdi.

Ramazan habercisi çocukların sayısı 1995'ten bu yana her geçen yıl arttı.

Aşkabat'ta geçirdiğim son (1999) Ramazan ayında, Mir 4'teki evim adeta çocukların istilasına uğramış, onlara vermekten ne cebimde Türkmen manatı, ne de evimizde şeker kalmıştı. Grupların sayısının onbeşten fazlasının hesabını tutamamıştık. Sanıyorum yaklaşık 100 çocuk, sahura kalkacağımız ilk gece, kaldığımız apartmanı çınlattı. Ailece şaşırıp kaldığımız ve hazırlıksız yakalandığımız için hediye yetiştirememiş ve bir kısmına ertesi gün gelmelerini söylemiştik.

Önceleri Çarlık Rusya'sının kukllarına, sonra da Sovyetlerin uşaklarına karşı büyük bir sabır ve direnç göstererek "Emanet"i günümüz nesillerine ulaştıran Türkmen yaşlılarının (Türk lehçesinde, yaşılıu) yanı sıra, emaneti teslim alan Türkmen çocuklarının da, ürettikleri nazım örnekleriyle bu hizmette çok büyük bir katkı sağladıklarını vurgulamalıyız.

Bağımsızlık sonrası Türkmenistan'da, önce Kurban Bayramı (1992), sonra da Ramazan Bayramı için resmi tatil uygulandı.

Sovyetler devrinde Türkmenler, dini geleneklerini gizlice sürdürmüşlerdir. Hıristiyan ahalinin Aşkabat 30. Mikrayon'daki kilisesi hep faal idi ama, Müslüman ahalinin serbestçe ibadet edebileceği bir mescit bile yoktu.

Türkmenler Sovyetler devrinden ta bağımsızlıklarını ilan ettikleri 1991 yılına kadar inançlarını hep yüreklerinde saklayıp getirdiler.

İşte, Aşkabat Türk İlahiyat Lisesi öğrencisi İlaman Babayev'in kendi obasında tespit ettiği iki Ramazan manisi:

"Oraza (1) ayları gelende-geçer
Muhammet atını münende(2), gaçar
Ayın on dördünde yalkımın(3) saçar
Muhammet immatından(4) Ya Ramazan."

"Esselam-aleyküm yatan kişiler

Kirpiđni kirpiđne gatan kişiler
Otuz gün oraza(5) tutan kişiler
Ya Muhammet Ya Ramazan..."

1:Ramazan, 2:binende, 3:ışık, 4:mmet 5:oruç

Türkmenistan'da 21. yüzyıl, bağımsızlıkta birlikte Bayramlarla karşıldı. Sovyetler Birliđi devrinde bayramı bile yaşamayan Türkmenler, bugün ülkeyi dolduran yüzlerce yeni camide, bu mübarek günleri hürriyet içinde idrak ediyorlar.

2000 yılının ilk Kurban Bayramında da, Türk Diyanet Vakfı'nın katkılarıyla kurulan Aşkabat Ertuđrul Gazi Caminde bir araya gelen Türk ve Türkmen kardeşler birlikte şükredip, Allah'a el açarak niyaz kıldılar.

Orucun ilk gecesi veya Arife akşamı yine Türkmen çocukları gruplar halinde evleri dolaşarak "Ya Ramazan" manileri söylerlerken; ben, bu kez Türkmenistan'dan binlerce km. uzakta Balıkesir şehrinde, geceleyin "Yukarıdaki Ay"a bakıp, gara gzlyeğenlerimi hatırlayacağım.

Ve onların gelmelerini, Ramazan manisi söylemelerini bekleyeceğim. Onlarsız geçirdiğim onuncu Ramazan bayramında, Karesi diyarında Balıkesir gecelerini seyredip, Kpet Dağı'nı niyetine Kaz Dağlarını düşünmek zor olacak...

Belki de bir yolunu bulur ve Ramazan Bayramına onlarla birlikte mani söyleyerek Türkmenistan'da girerim... Kim bilir!